

Hoofdstuk 18 Naar de bodem van de zee

Het tijt boven het Lutinewrak leek aflopend, en nu voorgoed. Beckers had de schat niet gevonden. Net zomin als Fletcher met de door hemzelf gestorte 'sand dunes' die zijn dove voorganger Ter Meulen, ook al zonder succes, tot wanhoop dreven. De schelpenzuigers lukte het niet, evenmin als het machtige, zestig meter lange stoomschip de Lyons in de jaren tien van de twintigste eeuw – en dan sla ik hier en daar een nóg minder memorabele poging maar helemaal over.

Honderdduizenden guldens hadden ze ingezet, de Lutinebergers. Maar hun technisch vernuft en de theorieën waarmee ze hun investeerders telkens weer moesten zien te verleiden, wogen niet op tegen de nukken van de natuur. De 'vinnige' noordwestenwinden die zelfs de laatste berger Ane Duijf in 2010 naar verluidt nog van zijn werkeiland hadden verdreven (zeker wist ik het niet, hij wilde mij nog steeds niet ontvangen). De deining. Het troebele Noordzeewater, 'dik als koffie'. De getijdestroom. De eeuwige 'shifting sands', die vooral. En dat allemaal in combinatie met de vaak gebrekkige duikerspullen als een helm die kierde; met het altijd te korte zomerseizoen dat er bij gunstige zuiden- of oostenwind op het wrak kon worden gevist.

Ook de verhouding met de lokale autoriteiten stond geregeld onder spanning. Gezagvoerder Wilkins van de Lyons liep 6 augustus 1911 on-aangekondigd binnen bij een vergadering van burgemeester en wethouders van Terschelling. Meteen werd hem de deur gewezen. Later klaagde Wilkins bij de commissaris van de koningin over de 'grove belediging' die hij daarbij had ondervonden, 'zonder dat daartoe de minste aanleiding bestond en die, ware ik niet kalm gebleven, tot ernstige gevolgen en hand-tastelijkheden zouden hebben geleid.'

In zijn weerwoord aan de commissaris schreef Terschellings burgemeester De Wit dat Wilkins nou eenmaal een 'lastig en verwaand mens' was met een verre van vlekkeloze reputatie. 'De oude scheepsgezagvoerder beschouwt Terschelling als zijn schip, waarvan hij reder en schipper is, en naar de bodem van de zee waarop ik mij met de rol van administrateur zou moeten vergenoegen.' De bergers werden allang niet meer gezien als welkome gasten die de hotels en restaurants klandizie bezorgden en het eiland goud konden brengen. Lastpakken, dat waren het. Hoe beïnvloedden al die negatieve krachten het moreel van de schatzoekers? Bij vrijwel alle pogingen wrong het geregeld tussen de ingehuurde duikersploeg, vaak sluwe avonturiers met een eigen agenda, en de bergers bij wie de ongeduldige ogen van hun investeerders in de nek brandden.

Tussen de regels barstten de journalen van frustratie.

Na het succes van de Egmonders was er op de Lutine in bijna tachtig jaar – een mensenleven – geen goudstaaf gevonden.

Lagen ze er nog?

Beperkte ik me tot de papieren werkelijkheid, dan viel die vraag misschien wel nooit te beantwoorden. Het bijna aandoenlijke optimisme van de bergers stond in schril contrast met de praktijk op zee. Een berger had belang: hij moest zijn achterban te vriend houden. Haakten de investeerders af, dan kon hij zijn biezen pakken en terugkeren naar vaste wal. Van Robbé tot en met Beckers, allemaal hielden ze jarenlang de schijn op: morgen zou het lukken. 'Nog in geen enkel seizoen is er zo vroeg met de werkzaamheden begonnen volgens het systeem Beckers', schreef het Brabantsch Effektenkantoor in maart 1935 aan potentiële investeerders in de Gennepse expeditie, 'zodat er dit jaar wel een grote kans bestaat dat goud geborgen kan worden. (...) De koers is dan ook opgelopen tot ca. fl 35,-. Wij herinneren u eraan dat de hoogste koers in 1933 130 en in 1934 871/2 bedroeg. Wij verwachten dat de koers binnen niet al te lange tijd aanmerkelijk zal stijgen.'

Fascinerend, maar al te vaak fake.

Om meer over het goud en het wrak te weten te komen zat er slechts één ding op: de zee in. Wat hadden de duikers van Beckers daar beneden op de bodem gezien als ze, zoals de verslaggever van Het Leven in zijn kladblok schreef, met van kou en uitputting bevende lippen uit het water omhoog werden gesjord? Waarom hielden ze na een onderzeese reis hun ogen een tijd dicht?